

Zoran Bundyk

prvi lektor hrvatskoga jezika na Šleskom sveučilištu
Strojarska tehnička škola Fausta Vrančića, Zagreb

Počeci studija kroatistike na Šleskom sveučilištu u Katowicama

Obično kad se govori o počecima, naglašava se težina, problemi s kojima se pojedinac susreće. Moja su sjećanja na početke rada i formiranja Katedre za hrvatski jezik na Šleskom sveučilištu lijepa. Prvoga listopada 1992. godine stigao sam u Republiku Poljsku kao prvi lektor hrvatskoga jezika, kandidat tadašnjeg Ministarstva prosvjete Republike Hrvatske.

Šlesko sveučilište prvo je reagiralo na promjene koje su se dogodile na našim prostorima te odvažnošću i, mogu slobodno reći, vizionarstvom prof. dr. Emila Tokarza, tadašnjeg direktora Instituta za slavensku filologiju, osnovan je studij hrvatskoga jezika, književnosti i kulture u Katowicama.

Dolaskom u Katowice trebalo je krenuti ispočetka. To znači da je nedostajalo materijala (knjige, udžbenici, rječnici, priručnici, audio-vizualni materijali i ostala didaktička pomagala), no entuzijazam profesora Tokarza i svih tadašnjih djelatnika Katedre (koji su bili u sličnoj situaciji kao i ja) omogućio je početak rada s prvom generacijom upisanih studenata u akademskoj godini 1992./1993. Iako se radilo o novom i jedinom studiju kroatistike u Republici Poljskoj, zanimanje studenata za njega već je prve godine bilo veliko. Kao što sam već napomenuo, nastavnih sredstava i pomagala za uspješan studij hrvatskoga jezika gotovo nije bilo. Ponesen zanimanjem, predanim radom i zalaganjem studenata, kao i kolega na Katedri, krenuo sam u „opremanje“ studija. Važno je napomenuti da je i tadašnje Ministarstvo u Zagrebu razumjelo probleme s kojima sam se (vjerujem kao i mnogi drugi) susretao i pomagalo koliko je u to vrijeme bilo moguće.

Počeli smo formirati kroatističku knjižnicu popunjavajući je tadašnjim hrvatskim jezičnim, književnim i znanstvenim izdanjima. Ubrzo

smo stupili u kontakt s Kinotekom u Zagrebu i također naišli na susretljivost. Omogućili su nam besplatan pristup svim naslovima potrebnima za studij i na taj smo način stvorili temelje za nastanak zbirke audiovizualnih sadržaja.

Najveći je problem od samoga početka bio nedostatak udžbenika/priručnika za učenje/studij hrvatskoga jezika. Kako su to bile godine formiranja kroatističkih katedri diljem svijeta, problem je bio širih razmjera. U dogovoru s prof. dr. Emilom Tokarzem, direktorom Instituta, odlučili smo napisati priručnik za učenje hrvatskoga jezika. Svjestan potrebe za takvim priručnikom, tijekom prve akademske godine boravka u Poljskoj završio sam rad na njemu. Na taj smo način riješili problem tada jedino dostupnih udžbenika, a to su bili udžbenici srpsko-hrvatskoga jezika.

Ne treba zaboraviti da je to vrijeme kada je utjecaj interneta kao medija u začecima, dakle rad sa studentima temeljio se na „papirnatim“ materijalima. Jezične vježbe „pojačavali“ smo radom na dnevnom tisku (*Vjesnik*) koji je redovito stizao na Katedru. Dobivali smo i časopis *Jezik* koji nam je pomagao u usvajanju novih jezičnih spoznaja. Studenti su često odnosili tiskovine i samoinicijativno se dodatno jezično usavršavali u slobodno vrijeme.

Sve kolegice i kolege s Katedre nesebično su pomagali u ostvarivanju cilja – formiranju studija. Obilježavali smo i datume, kako zajedničkih tako i samo hrvatskih, nacionalnih blagdana i praznika. Na primjer, u vrijeme božićnih blagdana studenti su učili pjevati tradicionalne hrvatske božićne pjesme. U suradnji s tadašnjim Ministarstvom prosvjete Republike Hrvatske od samog početka osigurane su stipendije poljskim studentima u Republici Hrvatskoj. U svakoj akademskoj godini nekoliko je studenata imalo mogućnost jednosemestralnog studija na Zagrebačkom sveučilištu. Osim toga organizirana su i studijska putovanja za veće grupe studenata i djelatnika s ciljem upoznavanja kulturne i prirodne baštine Republike Hrvatske. U okviru tih putovanja posjetili smo Zagreb i njegovo Sveučilište, Zadar i njegovo Sveučilište, Plitvička jezera i ostala odredišta. Iz tih su se prvih susreta kasnije razvile i konkretne suradnje s pojedinim visokim učilištima. Zahvaljujući tim prvim putovanjima mnogi će tadašnji studenti postati turistički vodiči poljskim turistima i širiti suradnju između naših država. Kako je ovdje „stasala“ kroatistika, iznjedrila je i prve visokoškolske profesore – današnje nositelje kroatističkih katedri diljem Republike Poljske. Primjer su i organizatori ove Konferencije, danas uvaženi profesori – prof. dr. Robert Bońkowski i prof. dr. Leszek Małczak. Još neki iz prve generacije šleskih studenata

kroatistike danas djeluju na nekim učilištima, na primjer na Sveučilištu u Poznanju, Tehničko-humanističkoj akademiji Bielsko-Biała...

Uspješan početak kroatističkog studija u Katowicama brzo je rezultirao osnivanjem drugih katedri diljem Poljske (Varšava, Poznanj, Torun, Krakov...). Godine 1992. lektor na Šleskom sveučilištu bio je jedini službeni predstavnik Republike Hrvatske u Republici Poljskoj. To je vrijeme kada se tek formira Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Varšavi. Osim nastavnog rada na Sveučilištu, a zbog prethodno navedene činjenice, kao lektor ostvarujem šire kontakte u Republici Poljskoj šireći spoznaje i istinu o tadašnjoj situaciji u svojoj zemlji: povezivanje prvog kroatističkog studija s prvim diplomatskim predstavnikom, Njegovom Ekscelencijom veleposlanikom Milivojem Slavičekom, dogovaranje termina na Televiziji Katowice u kojem dobivamo prostor za iznošenje činjenica o tadašnjem stanju hrvatske stvarnosti, otvaranje izložbe slika u Krakovu. U suradnji s tada već osnovanim Veleposlanstvom Republike Hrvatske promovira se knjiga hrvatskoga i bosanskohercegovačkoga pisca Anđelka Vuletića.

Uz rad na Sveučilištu jedno vrijeme radim i s izbjeglicama smještenima u Republici Poljskoj u organizaciji Crvenog križa Poljske. U nastavu uključujem i neke studente za rad s izbjeglicama. Popularnost studija hrvatskoga jezika na Šleskom sveučilištu dovodi i do poziva prof. dr. Bogusława Zielińskog, direktora Instituta za slavensku filologiju u Poznanju, hrvatskom lektoru da tijekom jedne akademske godine bude gostujući predavač hrvatske književnosti. U Poznanju upoznajem pjesnikinju i prevoditeljicu Łucju Danielewsku i tada nastaje hrvatski prijevod njezine zbirke pjesama *Orasi i vino*.

Stanje je kroatistike u Poljskoj danas neusporedivo s njezinim počecima. Temelji koji su stvoreni na Šleskom sveučilištu omogućili su i pomogli svim ostalim, danas postojećim, katedrama da jednostavnije, sustavnije započnu s radom. Raduje me činjenica da je početni entuzijizam iznjedrio jedan od popularnijih filoloških studija iz područja slavistike u Republici Poljskoj. Ponosan sam što u ovom trenutku svoje izlaganje iznosim na inicijativu onih koje sam učio hrvatski jezik i upoznao s hrvatskom tradicijskom kulturom. Siguran sam da je budućnost studiranja kroatistike ovdje osigurana i da će još mnoge generacije iskazivati interes za taj studij i za hrvatski jezik.

Hvala još jednom svim kolegama profesorima, kako iz mojega vremena tako i sadašnjima, na trudu, zalaganju, entuzijazmu koji pokazuju u razvoju kroatistike. Svega toga ne bi bilo da u pravo vrijeme i na pravom mjestu nije bio prof. dr. Emil Tokarz.